

natuurtoets flora en fauna

Winkelcentrum De Gaard te Utrecht

LBP|SIGHT

ECOquickscan
ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap

16 juni 2016

projectnummer: 16019

ecologisch adviesbureau *ECOquickscan* is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus

natuurtoets flora en fauna

Winkelcentrum De Gaard te Utrecht

In opdracht van:

LBP|SIGHT

contactpersoon:

mevrouw M.I. Huizer MSc

3 juni 2016

ECOquickscan

ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap

Haico van der Burgt

't Grieth 10

6924 BJ Loo (Gld)

T 0316-849390

M 06-12971680

E haico@ecoquickscan.nl

I www.ecoquickscan.nl

wijze van citeren: Burgt, H.H.J. van der, Natuurtoets flora en fauna Winkelcentrum De Gaard te Utrecht. *ECOquickscan*, ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap, Loo, 2016.

ecologisch adviesbureau *ECOquickscan* is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
1.1	AANLEIDING	1
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGROPEN	2
2	WETTELIJK KADER	3
2.1	GEBIEDSBESCHERMING	3
2.2	SOORTBESCHERMING	3
3	TOETSING	5
3.1	ONDERZOEKSMETHODIEK	5
3.1.1	onderzoek naar vleermuizen	5
3.1.2	onderzoek naar vissen	6
3.2	BESCHERMDE GEBIEDEN	6
3.3	VOORKOMEN VAN BESCHERMDE SOORTEN	6
3.3.1	onderzoek naar vleermuizen	8
3.3.2	onderzoek naar vissen	10
4	CONCLUSIE	11
4.1	GEBIEDSBESCHERMING	11
4.2	SOORTENBESCHERMING	11
4.3	CONSEQUENTIES	12
4.4	AANBEVELINGEN	13

BIJLAGE

1	LITERATUURLIJST
---	-----------------

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

In Utrecht (gemeente Utrecht, provincie Utrecht) is een verbouwing, uitbreiding en opwaardering van het Winkelcentrum De Gaard inclusief nabijgelegen parkeervoorzieningen beoogd. Aan ecologisch adviesbureau *ECOquickscan* is gevraagd te beoordelen of deze activiteit effect heeft op de flora en fauna op en rond de locatie. De voorliggende rapportage beschrijft de effecten op de aanwezige flora en fauna en geeft inzicht in de doorwerking van de natuurwetgeving op deze locatie.

globale ligging (gele cirkel) en indrukken van het plangebied (luchtfoto: Google Earth)

Voor de ruimtelijke ingreep mag plaatsvinden moet er eerst een onderzoek plaatsvinden in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. Er zal bij deze activiteit rekening gehouden moeten worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. In het voorliggend onderzoek is op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een eenmalige veldverkenning uitspraken worden gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het plangebied. Het plangebied is beoordeeld op geschiktheid voor beschermde planten en diersoorten en de te verwachten effecten op deze soorten. Aanvullend op het literatuuronderzoek en de veldverkenning is binnen het plangebied onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen en vissen. Dit resulteert in conclusies en aanbevelingen. Deze natuurtoets is uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN

Het plangebied ligt in de bebouwde kom, maar buiten het centrum, van Utrecht. Het Winkelcentrum De Gaard ligt op de kruising van de Eykmanlaan en Kapteynlaan. De parkeervoorzieningen, behoorde bij het plangebied, liggen aan weerszijde van de Kapteynlaan. Rondom het plangebied liggen woonwijken.

Het plangebied zelf is nagenoeg volledig bebouwd en verhard en is in gebruik als winkelcentrum met daarboven appartementen. Rondom het winkelcentrum liggen parkeervoorzieningen. Het aanwezige groen in of direct grenzend aan het plangebied bestaat uit solitaire bomen met boomspiegels, bermen van wegen, oevers en heestervakken in de openbare ruimte.

Binnen het plangebied is een verbouwing, uitbreiding en opwaardering van het Winkelcentrum De Gaard inclusief nabijgelegen parkeervoorzieningen beoogd. De bestaande appartementen blijven ongewijzigd gehandhaafd. Het oppervlak aan winkels zal worden uitgebreid en het bestaande deel zal een facelift krijgen. Bovenop een deel van de uitbreiding komt een parkeerdek. Daarnaast zullen er nieuwe appartementen bijgebouwd worden. Een deel van de bestaande bomen zal worden gekapt of verplant. Tevens zal de watergang nabij het winkelcentrum worden vergroot en zullen wegen worden aangepast.

2 WETTELIJK KADER

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

2.1 GEBIEDSBESCHERMING

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europese Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Hierin zijn de reeds bestaande staatsnatuurmonumenten ook opgenomen.

Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitatten en de habitatten van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (Natuurnetwerk Nederland). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortenbescherming is de status als Ecologische Hoofdstructuur niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

2.2 SOORTBESCHERMING

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het 'Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten' uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfsplaatsen van deze soorten worden aangetast;
- beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.
In zo'n gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;
- beschermingscategorie 3:
De soorten uit deze categorie zijn in de Flora- en faunawet ingedeeld in twee groepen; de zogenaamde 'Bijlage 1-soorten' (uit het 'Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten') en 'Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn'. Het belangrijkste verschil is dat voor de 'Bijlage 1-soorten' een ontheffing te verkrijgen is in het kader van een ruimtelijke ingreep.
Voor 'Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn' geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dienen plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen) van leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Economische Zaken.

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 TOETSING

3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een veldverkenning, worden uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het plangebied. Vervolgens zijn voor alle (mogelijke) aanwezige beschermde soorten de effecten en eventuele gevolgen voor de beoogde ingreep beschreven.

Bij het opstellen van de natuurtoets flora en fauna is gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen, 1992), de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens, 1997) en op websites gepubliceerde verspreidingsgegevens van bijvoorbeeld Particulieren Gegevensbeherende Organisaties (RAVON, Zoogdiervereniging, etc.). Deze bronnen vermelden betrouwbare soortgegevens op basis van uurhokken (5 bij 5 kilometer), dit betekent dat het zeer globale gegevens betreft.

Op 6 april 2016 heeft er een veldverkenning plaatsgevonden. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid van het plangebied en haar omgeving voor de verschillende soortengroepen te beoordelen (zie paragraaf 3.3). Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie; het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname. Op basis van de veldverkenning is onderzoek aanbevolen naar vleermuizen en vissen (zie onderstaande onderzoeksmethodiek; respectievelijk paragraaf 3.1.1 en 3.1.2).

3.1.1 *onderzoek naar vleermuizen*

Het onderzoek is uitgevoerd conform het protocol voor het inventariseren van vleermuizen (afgekort “vleermuizenprotocol”) dat is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ, in overleg met de Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. In het vleermuizenprotocol worden verschillende onderzoeksperiodes onderscheiden naar de verschillende functies dat een gebied kan hebben voor vleermuizen. Binnen het plangebied is onderzoek uitgevoerd naar kraam- en zomerverblijfplaatsen van vleermuizen.

Het onderzoek naar vleermuizen vindt plaats met behulp van een batdetector (een apparaat dat ultrasone vleermuisgeluiden omzet in voor het menselijk oor hoorbare geluiden). Met meerdere personen (uitgerust met een Petterson D240x) is op 12 mei en 23 mei 2016 onderzoek gedaan naar verblijfplaatsen. Het onderzoek heeft tweemaal rond zons- ondergang (avondonderzoek) plaatsgevonden. Tijdens dit onderzoek is ook gekeken naar het foeragegedrag en eventuele vaste vliegroutes van vleermuizen.

weersomstandigheden

Onderzoek naar vleermuizen is sterk gebonden aan weersomstandigheden, als het bijvoorbeeld hard waait of de temperatuur te laag is verlaten vleermuizen hun verblijfplaats niet. Hieronder staan de weersomstandigheden ten tijde van het onderzoek.

Datum	Soort onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Onderzoeksomstandigheden
12 mei '16	avond	26 °C	0-2 Bft	optimaal
23 mei '16	avond	12 °C	2-3 Bft	optimaal

weersomstandigheden ten tijde van het onderzoek naar vleermuizen

3.1.2 **onderzoek naar vissen**

Voor het onderzoek naar vissen is de methode gehanteerd die is beschreven door RAVON. Hierbij zijn de watergangen door middel van een schepnet op kansrijke locaties bemonsterd. Het nader onderzoek is uitgevoerd op 12 mei 2016.

3.2 **BESCHERMDE GEBIEDEN**

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur/Natuurnetwerk Nederland (EHS/NNN) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op beschermde gebieden. Het plangebied te Utrecht, gelegen nabij het centrum van de stad en binnen de ring, ligt niet in of nabij de EHS/NNN (circa 1,4 km afstand) of een gebied dat is aangewezen als speciale beschermingszone als bedoeld in de NB-wet (circa 4,5 km afstand). Gezien het stedelijke karakter, relatief kleine ingreep en aangezien een relatie met natuurgebieden buiten de stad ontbreekt is gebiedsbescherming op deze locatie niet aan de orde.

3.3 **VOORKOMEN VAN BESCHERMDE SOORTEN**

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of er ter plaatse van de activiteit sprake is of kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde activiteit kan biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

vaatplanten

Het plangebied is grotendeels bebouwd en verhard; begroeiing is beperkt tot solitaire bomen met boomspiegels, bermen van wegen, oevers en heestervakken in de openbare ruimte. Al deze objecten worden goed en intensief onderhouden. Hierin bevinden zich geen geschikte, bijzondere, groeiplaatsen voor (meer strikt) beschermde vaatplanten. Ook zijn op de muren geen (beschermde) muurplanten aangetroffen. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaats betreft.

grondgebonden zoogdieren

Binnen en in de directe omgeving van het plangebied zijn de onverharde delen beperkt tot gecultiveerde heestervakken, boomspiegels, wegbermen en oevers. Het grootste deel van het plangebied is bebouwd en verhard. Binnen de onverharde delen zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten als egel (*Erinaceus europaeus*), (spits)muizen en mol (*Talpa europea*) niet uit te sluiten. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte be-

schermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen. Meer strikt beschermde soorten worden op basis van beschikbare verspreidingsgegevens, aanwezige biotopen en binnenstedelijke ligging niet verwacht. Ook de in bebouwing verblijvende steenmarter (*Martes foina*) wordt niet verwacht in het plangebied; de bebouwing is voor deze soort niet toegankelijk.

vleermuizen

Volgens de verspreidingsgegevens uit de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Lim-pens, 1997) komen in de omgeving van het plangebied gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), franjestaart (*Myotis nattereri*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*) voor.

Op basis van hun verblijfplaats zijn vleermuizen te verdelen in twee groepen namelijk: gebouwbewoners en boombewoners (er zijn ook soorten die van beide elementen gebruik maken).

foerageergebied en vliegroutes

Binnen het plangebied en de directe omgeving is voor de meeste van de genoemde soorten vleermuizen geschikt foerageergebied aanwezig. Daarnaast kunnen de groenstructuren binnen het plangebied een functie hebben als vliegroute voor diverse soorten vleermuizen; dergelijke vliegroutes vormen verbindingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied. Aantasting van vliegroutes kan leiden tot indirecte aantasting van verblijfplaatsen. Het (tijdelijk) onderbreken, als gevolg van de kap en/of het verplaatsen van bomen, van dergelijke vliegroutes kan een negatief effect hebben op potentiële vliegroutes van deze soorten.

verblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek zijn alle bomen binnen het plangebied onderzocht op holtes. In de meeste bomen zijn geen holtes aangetroffen. In één boom op de parkeerplaats ten noorden van de Kapteynlaan zijn enkele ondiepe holtes aanwezig; deze holtes zijn ongeschikt voor vleermuizen.

Binnen het plangebied zijn met name de twee appartementencomplexen boven het winkelcentrum, gezien de aanwezigheid van het grote aantal open stootvoegen en mogelijke ruimte achter de dakrand, geschikt voor gebouwbewonende vleermuizen. Gezien de locatie en potentiële verblijfplaatsen wordt op deze locatie met name gewone dwergvleermuis verwacht. Gebouwbewonende vleermuizen maken namelijk gebruik van spleten in gevels, spouwmuuren, ruimtes achter daklijsten, etc. Met name de gewone dwergvleermuis heeft slechts een smalle spleet nodig om zich toegang tot het gebouw te verschaffen. Op basis van de huidige plannen blijven deze twee complexen ongewijzigd gehandhaafd.

Het winkelcentrum zelf is vanwege de toepassing van veel tresa en glas niet tot weinig geschikt voor vleermuizen. Door de uitbreiding aan de west- en noordzijde zijn effecten op aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen echter niet volledig uit te sluiten. Aanwezige open stootvoegen op de begaande grond, eerste verdieping en op de westgevel van het gebouw worden door de beoogde plannen ongeschikt. Deze potentiële verblijfplaatsen zijn echter wel minder geschikt dan de hoger gelegen, op de warme zuidgevel gepositioneerde, potentiële verblijfplaatsen (open stootvoegen en dakranden).

3.3.1 **onderzoek naar vleermuizen**

Binnen het plangebied is onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen uitgevoerd. Daarnaast is ook gekeken naar het foerageergedrag en eventuele vaste vliegroutes van vleermuizen.

verblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen kraam- en zomerverblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Op basis van de waarnemingen gedurende de onderzoeken (zie foerageergedrag) worden deze ook niet verwacht. Kleine verblijfplaatsen die in het najaar gebruikt worden als paarlocatie zijn op basis van het onderzoek (nog) niet uit te sluiten.

foerageergedrag

Tijdens het onderzoek zijn drie vleermuissoorten waargenomen, namelijk gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. De laatvlieger is alleen waargenomen in een klein park ten oosten van het plangebied (buiten de invloedssfeer van de beoogde ingreep). De ruige dwergvleermuis is foeragerend waargenomen boven de watergang/-partij aan de westzijde van het plangebied. De gewone dwergvleermuis is enkele malen foeragerend waargenomen in en rondom het plangebied. Deze soort maakt voornamelijk gebruik van de groenstructuren rondom en buiten het plangebied (een groot deel van de groenstructuren binnen het plangebied is sterk verlicht en wordt nauwelijks gebruikt door vleermuizen). In totaal maken circa 4 - 7 gewone dwergvleermuizen gelijktijdig gebruik van het onderzoeksgebied (met name buiten het plangebied).

vaste vliegroutes

Binnen het plangebied zijn geen vaste vliegroutes van vleermuizen vastgesteld. Op basis van de waarnemingen gedurende de onderzoeken (zie foerageergedrag) worden deze ook niet verwacht.

conclusie

Op basis van het uitgevoerde onderzoek naar vleermuizen worden geen essentiële onderdelen van het leefgebied van de soort verwacht. Minder belangrijke, kleine, verblijfplaatsen zijn op basis van dit onderzoek niet geheel uit te sluiten. Naar verwachting zullen deze verblijfplaatsen zich bevinden binnen delen van het plangebied die ongewijzigd gehandhaafd zullen blijven (appartementencomplexen boven het winkelcentrum). Daarnaast is de activiteit van vleermuizen in en in de directe omgeving van het plangebied, op basis van ervaringen bij andere projecten, als laag te kwantificeren.

vogels

Tijdens het veldbezoek zijn vogels waargenomen zoals merel (*Turdus merula*), pimpelmees (*Parus caeruleus*), houtduif (*Columba palumbus*), kauw (*Corvus monedula*), halsbandparkiet (*Psittacula krameri*), stadsduif (*Columba livia domestica*) en wilde eend (*Anas platyrhynchos*). Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval aanwezig is (actieve broedplaatsen).

jaarrond beschermde vogels

Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen) het gehele jaar door beschermd. Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil);
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: grote gele kwikstaart, ooievaar, kerkuil, oehoe en slechtvalk);
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd, havik, sperwer, wespandief, zwarte wouw en ransuil).

Het gebouw is door de aanwezigheid van een goed gesloten plat dak en het ontbreken van toegangen met voldoende ruimte voor vogels onder de dakrand, op de muurplaten en grotere gaten in de muren zelf ongeschikt voor jaarrond beschermde gebouwbewonende soorten zoals gierzwaluw en huismus.

Van de jaarrond beschermde vogelsoorten (LNV, 2009) kunnen verschillende soorten roofvogels, zoals buizerd en sperwer, ook in bomen in of aan de rand van de bebouwde kom of op binnenstedelijke locaties broeden. Vanwege het stedelijke karakter van het plangebied, de afwezigheid van grotere groenstructuren en het ontbreken van nesten (horsten) of oude bomen met (grote) holtes, is het voorkomen van in bomen broedende jaarrond beschermde vogels uit te sluiten.

niet jaarrond beschermde vogels

Naast de voorstaande vier categorieën is er nog een vijfde categorie (beschermde) vogels. Deze vogels beschikken over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze vogels (en hun broedplaatsen) zijn in principe buiten het broedseizoen niet beschermd. Alleen als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen zijn deze soorten wel jaarrond beschermd.

Binnen het plangebied is de aanwezigheid van broedplaatsen van vogels uit de vijfde categorie niet uit te sluiten. Aangezien in de omgeving voldoende alternatieve broedplaatsen aanwezig zijn voor deze categorie vogels zijn er geen omstandigheden aanwezig om deze vogels jaarrond te beschermen. Negatieve effecten op vogels uit de vijfde categorie worden dan ook niet verwacht indien rekening gehouden wordt met het broedseizoen (actieve broedplaatsen).

amfibieën, reptielen, vissen, insecten en overige soortengroepen

Het plangebied ligt nabij het centrum van de stad, heeft een stedelijk karakter en is grotendeels verhard en bebouwd. In een dergelijke omgeving komen geen meer strikt beschermde amfibieën, reptielen, insecten en overige beschermde soorten voor. De habitatesen van beschermde soorten binnen deze soortgroepen zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan meer natuurlijke biotopen. Dergelijke biotopen komen niet in het plangebied voor.

vissen

De bittervoorn (*Rhodeus amarus*) komt binnen de gemeente Utrecht, volgens de 'Veldgids beschermde planten en dieren in Utrecht' (Gemeente Utrecht, 2013), voor in allerlei watertypen, waaronder sloten, weteringen, grachten, singels, Kromme Rijn en Vecht. De soort is in Utrecht niet zeldzaam en bereikt hoge dichtheden in de kleipolders aan de westkant van de stad. De soort kan tot in het centrum worden aangetroffen. Het aanpassen van watergangen binnen het plangebied kan dan ook een negatief effect hebben op de bittervoorn. Op basis van de veldgids is het voorkomen van andere beschermde vissoorten niet waarschijnlijk.

3.3.2 **onderzoek naar vissen**

Binnen het plangebied is onderzoek naar het voorkomen van beschermde vissoorten. Tijdens dit onderzoek is de bittervoorn niet waargenomen. Wel is de beschermde, conform beschermingscategorie 2, kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) veelvuldig waargenomen. Daarnaast zijn de volgende algemene soorten waargenomen: tiendoornige stekelbaars (*Pungitius pungitius*), zeelt (*Tinca tinca*) en Amerikaanse rivierkreeft.

4 CONCLUSIE

Het plangebied te Utrecht betreft het Winkelcentrum De Gaard inclusief nabijgelegen parkeervoorzieningen. Op deze locatie is een verbouwing, uitbreiding en opwaardering van het winkelcentrum en voorzieningen beoogd. De bestaande appartementen blijven ongewijzigd gehandhaafd.

4.1 GEBIEDSBESCHERMING

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur/Natuurnetwerk Nederland (EHS/NNN) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op beschermde gebieden. Het plangebied te Utrecht ligt niet in of nabij de EHS/NNN of een gebied dat is aangewezen als speciale beschermingszone als bedoeld in de NB-wet. Gebiedsbescherming is op deze locatie niet aan de orde.

4.2 SOORTENBESCHERMING

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is of kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

De meeste van deze soorten zijn beschermd en vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet. Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties.

Een aantal van de mogelijk voorkomende soorten zijn meer strikt beschermde soorten, soorten waarvoor bij aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffingplicht in het kader van de Flora- en faunawet geldt. Op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezige habitats en de biotoopeisen van individuele diersoorten zijn bittervoorn (beschermde vissoorten) en soorten uit de soortgroep vleermuizen (gebouwbewonende soorten; met name gewone dwergvleermuis) op voorhand niet uit te sluiten binnen het plangebied.

vleermuizen

Op basis van het uitgevoerde onderzoek naar vleermuizen worden geen essentiële onderdelen van het leefgebied van de soort verwacht. Minder belangrijke, kleine, verblijfplaatsen zijn op basis van dit onderzoek niet geheel uit te sluiten. Naar verwachting zullen deze verblijfplaatsen zich bevinden binnen delen van het plangebied die ongewijzigd gehandhaafd zullen blijven (appartementencomplexen boven het winkelcentrum). Daarnaast is de activiteit van vleermuizen in en in de directe omgeving van het plangebied, op basis van ervaringen bij andere projecten, als laag te kwantificeren.

vissen

Binnen het plangebied is de beschermde kleine modderkruiper (beschermingscategorie 2 van de Flora- en faunawet) waargenomen. Een ontheffing Flora- en faunawet is, als aantoonbaar wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten niet nodig.

conclusie

Op basis van het literatuuronderzoek, de veldverkenning, het uitgevoerde nader onderzoek en de beoogde werkzaamheden (waarbij de appartementencomplexen ongewijzigd behouden blijven) worden geen belemmeringen voor het plan verwacht. De verwachting is dat een ontheffing Flora- en faunawet (zie ook consequenties) niet noodzakelijk is en negatieve effecten kunnen worden voorkomen. Indien het nog lopende nader onderzoek uitwijst dat negatieve effecten toch niet kunnen worden uitgesloten, is een ontheffing Flora- en faunawet noodzakelijk. De ervaring leert dat deze ontheffing wordt verleend indien mitigerende en/of compenserende maatregelen worden getroffen.

4.3 CONSEQUENTIES

kleine modderkruiper

Werkzaamheden aan watergangen (plaatsen van nieuwe duikers) dienen, in verband met de aanwezigheid van de beschermde kleine modderkruiper, aantoonbaar uitgevoerd te worden volgens een goedgekeurde gedragscode (dan is ook geen ontheffing nodig). Eén van de gedragscodes die kleine ruimtelijk ingrepen aan watergangen heeft opgenomen is de 'Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen'.

Indien aantoonbaar gewerkt wordt volgens deze gedragscode zijn met name de werkperiode en -methode van belang. Bij voorkeur dient er gewerkt te worden in de periode 15 juli tot 1 november; in het voorjaar (vanaf half maart) kan er ook worden gewerkt als er geen broedvogels aanwezig zijn. Daarnaast dienen te vergraven/dempen delen leeggevestigd te worden en dient vrijgekomen slib onderzocht te worden op aanwezige vissen. De weggevangen en in het slib aanwezige vissen dienen elders (geschikt biotoop in de omgeving) teruggeplaatst te worden. Het vangen van beschermde dieren en het elders terugplaatsen gebeurt onder begeleiding van en op aanwijzing van een ecologisch deskundig persoon met kennis van de betreffende soort(en). Voor de exacte maatregelen dient de gedragscode zelf geraadpleegd te worden.

vleermuizen

De natuurtoets flora en fauna, inclusief onderzoek naar zomer- en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen, kan de aanwezigheid van minder belangrijke, kleine, verblijfplaatsen van vleermuizen niet op voorhand uitsluiten. Op basis van het reeds uitgevoerde onderzoek naar vleermuizen worden geen essentiële onderdelen van het leefgebied van de soort verwacht. Daarnaast zullen, naar verwachting, de kleine verblijfplaatsen zich bevinden binnen delen van het plangebied die ongewijzigd gehandhaafd zullen blijven (appartementencomplexen boven het winkelcentrum). Om de aanwezigheid van kleine verblijfplaatsen en/of aantasting daarvan uit te kunnen sluiten dient hiernaar nader onderzoek uitgevoerd te worden. Dit onderzoek is reeds opgestart en wordt uiterlijk 15 september afgerond.

broedseizoen en zorgplicht

Verder is er een tweetal algemene voorwaarden vanuit de Flora- en faunawet altijd van toepassing:

- in het broedseizoen van vogels mogen de vegetatie, bosjes en opstallen in het plangebied niet worden verwijderd. De start van werkzaamheden tijdens deze periode zouden kunnen leiden tot directe verstoring van broedvogels en het broedsucces. Alle vogels zijn beschermd. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zouden kunnen verstoren.
- op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Zo dienen maatregelen te worden getroffen om bijvoorbeeld verstoring tot een minimum te beperken. Dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
 - voortijdig maaien van het plangebied zodat dieren wegtrekken;
 - het beperken van verlichting tijdens de avonduren in voorjaar, zomer en herfst ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren;
 - het slopen en rooien starten buiten het voortplantingsseizoen.

4.4 AANBEVELINGEN

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet zijn er ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- voor vleermuizen, gierzwaluw en huismus zouden voorzieningen (speciale inbouw vleermuis- en nestkasten) aangebracht kunnen worden in muren op >2,5 meter hoogte. Een geschikt locatie binnen het project hiervoor zijn de (sier)muren op de bestaande appartementen (om deze te verhogen tot de hoogte van de nieuwbouw); deze muren hebben geen isolerende waarde waardoor bouwkundig geen problemen kunnen ontstaan;
- het planten van bomen en struwelen voor vogels en vleermuizen rondom de parkeervoorzieningen verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheemse bes- en bloemdragende struiken en planten;
- het creëren van een geleidelijke overgang van de watergang naar het plangebied. Hierbij dient vegetatieontwikkeling in deze overgang gestimuleerd te worden. Dit kan positieve effecten hebben op het voorkomen van amfibieën en vissen.

BIJLAGE 1: LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S., e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1992.

Gemeente Utrecht, Veldgids beschermde planten en dieren in Utrecht, 2013.

Limpens, H.J.G.A., e.a., Atlas van de Nederlandse vleermuizen, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1997.

Ministerie van LNV, Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep, 2009.

Websites:

www.ravon.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.vleermuis.net

www.provincie-utrecht.nl

www.rijksoverheid.nl